

บทที่ ๓

กลวิธีการอ่านบทประพันธ์

ในบทนี้ จะเป็นกลวิธีการอ่านบทประพันธ์ แต่ละหัวข้อจะมีตัวอย่างคำให้ท่านได้สังเกตการออกเสียง ในท้ายบทจะมีกิจกรรมให้ได้ฝึกหัด ตัวอย่างและกิจกรรมที่อยู่ในบทนี้มีลักษณะคำประพันธ์หลายประเภท เวลาฝึกออกเสียงก็ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับทำนองและการเว้นจังหวะ เพราะจะเรียนรายละเอียดในบทถัดไป ในขั้นตอนนี้ ขอให้ออกเสียงธรรมดาให้ถูกต้องไปก่อน ส่วนการเว้นจังหวะนั้น ก็ให้เว้นจังหวะตามความรู้เดิมของตน หรือเว้นจังหวะตามความหมายของคำ คือ ไม่ฉีกคำ อ่านแล้วให้ผู้ฟังทราบว่าหมายถึงคำใด ส่วนในหัวข้อการอ่านให้ไพเราะที่ต้องมีการออกเสียงเป็นทำนอง จะมีคำให้สังเกตเป็นคำๆ ไป ขอให้ท่านฝึกออกเสียงตามตัวอย่างนั้นให้ชำนาญ และลองออกเสียงคำนั้นในบทประพันธ์ด้วย เพื่อให้คล่องลิ้นคล่องปาก

กลวิธีการอ่านบทประพันธ์

๑. อ่านให้ถูกต้อง

๑.๑ การอ่านตามอักขรวิธี

ก. การอ่านออกเสียงสระ

คำที่ประสมสระสั้นยาวต้องไม่อ่านคิดเพี้ยน เช่น

รัก ห้ามอ่านเป็น รำก

ไถ่ ห้ามอ่านเป็น ไถย

ปราสาท ห้ามอ่านเป็น ประ-สาท

ข. การอ่านออกเสียงพยัญชนะ

อ่านเสียงพยัญชนะเดี่ยวหรือคำควบกล้ำให้ถูกต้อง เช่น

ควัน ห้ามอ่านเป็น ฟัน

ครู ห้ามอ่านเป็น คู

รัก ห้ามอ่านเป็น ลัก

ไม่อ่านเสียงพยัญชนะไทยไปเป็นเสียงพยัญชนะฝรั่ง เช่น

/จ/ ห้ามอ่านเป็น /j/

/ร/ ห้ามอ่านเป็น /r/

/ฉ/, /ช/ ห้ามอ่านเป็น /ch/, /sh/

ค. การอ่านออกเสียงวรรณยุกต์

ควรอ่านให้ถูกต้องตามเสียงวรรณยุกต์ เช่น

พี่ ห้ามอ่านเป็น พี่
และ ห้ามอ่านเป็น แหละ
เมื่อไร ห้ามอ่านเป็น เมื่อไหร่

ตัวอย่าง

“สายหยุดหยุดกลิ่นพุง ยามสาย”

คำว่า “สาย” ไม่อ่านเป็น “ซ่าย”

ยกเว้น คำที่กำหนดให้เอื้อนสูงต่ำ เช่น

“นางเสาวคนธ์มณฑาทะมาหิง สักหน่อยหนึ่งน้องจะยับอัปยศ”

คำว่า “อัปยศ” ในวรรครับของกลอน อาจจะอ่านเป็น อัป-ปะ-หยุด

ง. การอ่านออกเสียงพยางค์หรือคำ

ควรอ่านสะกดคำให้ถูกต้อง เช่น

“พระตรีโลกนาถแผ้ว เฟด็จมาร

แจกพระราชสมภาร พี่น้อง”

อ่านคำว่า “พระตรีโลกนาถ” และ “พระราชสมภาร” แบบคำสมาส

คือ พระ-ตรี-โลก-กะ-นาถ และ พระ-ราด-ชะ-สม-พาน

๑.๒ การอ่านเรียงพยางค์

คำบางคำอาจต้องอ่านเรียงพยางค์ เช่น คำครุลงหูในฉันท หรือคำที่ใช้ยัติภังค์ อาจออกเสียงใกล้เคียงคำเดิม เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจว่าเป็นคำใด เช่น

ผล อาจอ่านว่า ผะ-ละ หรือ โผะ-ละ

พล อาจอ่านว่า พะ-ละ หรือ โพะ-ละ

กุศล อาจอ่านว่า กุ-สะ-ละ หรือ กุ-โสะ-ละ

(คำที่ตัวเอียง = เสียงที่ไม่ลงน้ำหนัก เพื่อมิให้เสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไปจากเดิม)

ตัวอย่าง

“ยังยศยง ทรงพลมัย

สุขไสว โสภณวรรณ”

“ยศ” ออกเสียง ยะ-สะ หรือ โยะ-สะ “พล” ออกเสียง พะ-ละ หรือ โพะ-ละ

“โสภณ” ออกเสียง โส-พะ-นะ หรือ โส-โพะ-นะ-วัน

ตามฉันทลักษณ์ของมาตรฐานฉันท

๑.๓ การอ่านตรงตามฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์

คือ การอ่านคำให้ตรงกับฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์แต่ละประเภท
ตัวอย่าง

“น้อมจิตทวยราษฎร์ อภิวาทประนมกร
เกิดจอมบดินทร ศिरเกล้าระลึกคุณ”
คำว่า “จิต” อ่านว่า จิต-ตะ ตามฉันทลักษณ์ของอินทรวีเชียรฉันท์

“ผูกไมตรีจิต เชิงชิตชอบเชื่อง
กับหมู่ชาวเมือง ฉันท์อัชฌาสัย
เล่าเรื่องเคื่องขุน ว่าวุ่นวายใจ
จำเป็นมาใน ด้าวต่างแดนตน”
คำว่า “จิต” อ่านว่า จิต ตามฉันทลักษณ์ของวิชชุขุมมาลาฉันท์

๑.๔ การอ่านมีลูกเก็บ

คือ การอ่านรวบคำ เพื่อให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และเพื่อให้เกิดจังหวะที่
ไพเราะ เช่น

“เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ไชยเชษฐสุริย์วงศ์เพียร
แต่งไว้ให้สถิตเสถียร จำเนียรกาลนานสืบไป”
อ่านรวบคำว่า ธรรมธิเบศร สุริย์วงศ์ สถิตเสถียร เพื่อให้ถูกต้องตาม
ฉันทลักษณ์ของกาพย์ยานี

๑.๕ การอ่านคำยัดักังค์

คำยัดักังค์ คือคำเดียวกันแต่เขียนแยกไว้คนละวรรค เมื่ออ่านบทประพันธ์ถึง
คำยัดักังค์ ต้องอ่านคำที่แยกนั้นให้ผู้ฟังทราบว่าเป็นคำใด เช่น อ่านทอดจังหวะคำให้น้อยลง
อ่านคำเต็มก่อน เป็นต้น ดังนี้

“วันเล่าลิขิตสัง- เกตว่าง เว็นนา”
อ่านคำว่า “สังเกต” โดยออกเสียงให้ต่อเนื่องกัน

“สูงลิ่วละลานัน- ย่นพันประมาณหมาย”
อ่านว่า ไน-ยะนะ ให้ต่อเนื่องกัน โดยเว้นจังหวะหลังเสียง “นะ”

๑.๖ การอ่านเว้นวรรค

การเว้นวรรคตอนจะช่วยให้สื่อความหมายได้ถูกต้อง เช่น

“แขกเต้าจับเต้าร้างร้อง เหมือนร้างห้องมาหยาตรี”

ไม่แบ่งวรรคแบบกลอนตามปกติ คือ “แขกเต้า / จับเต้า / ร้างร้อง” แต่ต้องแบ่งวรรคเป็น “แขกเต้า / จับเต้าร้าง / ร้อง” เพื่อไม่ให้ผิดความหมาย

๑.๗ การอ่านตรงตามจังหวะของฉันทลักษณ์

คือ การอ่านเว้นจังหวะให้ตรงกับฉันทลักษณ์ของคำประพันธ์แต่ละประเภท ดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

๑.๘ การอ่านบทประพันธ์ที่มีกระทู้

กระทู้ คือ หัวข้อหรือข้อความที่ตั้งเป็นเค้าเงื่อนนำหน้าให้อธิบายหรือขยายความ เช่น โคลงกระทู้ คำกระทู้จะเขียนแยกไว้ที่ต้นบาทหรือต้นวรรคแต่ละวรรค เมื่ออ่านต้องอ่านคำกระทู้นั้นก่อนด้วยเสียงธรรมดา แล้วจึงอ่านบทประพันธ์ทั้งหมดเป็นทำนอง เช่น

“ทะ เลแม่ว่าห้วย	เรียมฟัง
ลุ่ม ว่าดอนเรียมหวัง	ว่าด้วย
ปุม เปือกปะการัง	เรียมร่วม คำแม่
ปู ว่าหอยแมกกล้วย	ว่ากล้วยเรียมตาม”

อ่านด้วยเสียงธรรมดาก่อนว่า “โคลงกระทู้ ทะ ลุ่ม ปุม ปู” แล้วจึงค่อยอ่านเป็นทำนองทั้งหมด

“ชน ของจางจ่ายเข้า	เขตสงฆ์
ทราย อัฐเอาถมลง	ลาดพื้น
เข้า ในวัดวัดคง	ไม่ขัด ขวางเลย
วัด กลับยินดีอื่น	อรรถชร้องสรรเสริญฯ
ชน ของเข้าอาวาส	ทราย อัฐลาดถมทางเดิน
เข้า วัดหวังวัดเจริญ	วัด กลับเย็นยอความดี”

อ่านว่า “ภาพย์ห่อโคลงกระทู้ ชน ทราย เข้า วัด” แล้วค่อยอ่านทั้งหมด

คำอ่านกระทู้แบบอื่นๆ เช่น

“โคลงกระทู้หนึ่ง ซ้ำคำว่า หอม”

หรือ “โคลงกระทู้หนึ่ง หอม หอม หอม หอม”

“โคลงกระทู้สอง เพื่อนกิน ห่างาย เพื่อนตาย หายาก”

๑.๙ การอ่านครบถ้วน

คือ อ่านให้ครบทุกคำในบทประพันธ์ และไม่เติมคำหรือเปลี่ยนคำเอาเอง เพราะจะทำให้จังหวะของการอ่านหรือความหมายผิดเพี้ยนไปได้ เช่น

“พระอภัยขึ้นชมโฉมโนส”

ไม่อ่านเติมคำ เป็น “พระอภัยมณีขึ้นชมโฉมโนส”

“ขันหมากมั่งน้อยมากไม่จุจี้”

ไม่อ่านเปลี่ยนคำ เป็น “ขันหมากมั่งมากน้อยไม่จุจี้”

๒. อ่านให้ชัดเจน

๒.๑ การอ่านออกเสียงคำให้เข้าใจ

นอกจากจะต้องอ่านออกเสียงคำให้ถูกต้องตามอักขรวิธีแล้ว ผู้อ่านจะต้องออกเสียงคำแต่ละคำให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่า คำนั้นมีความหมายใด เนื่องจากบางครั้งผู้ฟังไม่มีบทอยู่ในมือหรือไม่เห็นตัวอักษรขณะฟัง ผู้อ่านจะต้องเปล่งเสียงช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายของคำมากขึ้น ได้แก่ การอ่านคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นตัว ร ล หรือเป็นคำควบกล้ำให้ชัดเจน การเว้นวรรคคำ การเน้นคำ การออกเสียงหนักเบา เป็นต้น

ตัวอย่าง

“ยามกระสอบกรอบแกรบกรไกรกริก กลักพริกพลิกพลองตะแคงหงาย”

อ่านคำควบกล้ำให้ชัดเจน คือคำที่ขีดเส้นใต้

คำว่า “พริก” กับ “พลิก” ออกเสียงให้ต่างกัน

คำว่า “พลิก” กับ “เพลง” ไม่อ่านต่อเนื่องกัน เพราะจะทำให้ผิดความหมาย

“อกเราเปรียบนาวว่าวว่าเหว ออกทะเลลองล่องล่องล่มถล่า”

“วว่าวว่า” และ “ลองล่องล่อง” เป็นคำที่เล่นเสียงวรรณยุกต์

คำว่า “นาวา” และ “ว่าเหว” ให้อ่านต่อเนื่องกัน เพื่อคงความหมายของคำ

คำว่า “ลองล่องล่อง” ให้อ่านต่อเนื่องกัน เพื่อแสดงสัมผัสเสียงวรรณยุกต์

๒.๒ การอ่านออกเสียงให้เต็มเสียง ไม่ดังหรือค่อยไป

ควรอ่านให้ได้ยินโดยทั่วกันแต่ไม่ใช่ตะโกน ผู้อ่านที่เสียงเบาโดยธรรมชาติ อาจฝึกออกเสียงโดยการยึดตัวตรงให้กล้ำเนื้อที่บังคับลมหายใจทั้งสองข้างขยายตัวเต็มที่ ไม่ถูกกดหรือบีบข้างใดข้างหนึ่ง และควรหายใจให้ลึกกว่าปกติ โดยหายใจเข้าให้เต็มที่ เพื่อให้ลมเข้าไปอัดอยู่ในปอดมากเพียงพอ แล้วค่อยผ่อนลมหายใจออกมาช้าๆ พร้อมกับ การอ่านออกเสียง จะช่วยทำให้เสียงดังขึ้น

๒.๓ การอ่านออกเสียงเป็นธรรมชาติ ไม่บีบเสียงหรือทำเสียงผิดธรรมชาติ

ผู้อ่านควรขึ้นทำนองอ่านสูงต่ำให้เหมาะกับเสียงของตน เช่น หากตนเองมีระดับเสียงต่ำ ก็ไม่ควรฝืนขึ้นเสียงสูง เพราะจะทำให้เสียงหลงไปได้ อาจอ่านไปไม่ตลอดหรืออ่านผิดทำนอง และไม่ควรเลียนเสียงของผู้อื่นหรือพยายามบีบเสียงให้เหมือนคนอื่น ผู้อ่านต้องเป็นตัวของตัวเอง เพื่อผู้ฟังจะได้ฟังอย่างสบายใจ

๓ . อ่านให้ไพเราะ

๓.๑ การอ่านโดยใช้การออกเสียงหลายแบบ

๓.๑.๑ การลากเสียง

คือ การออกเสียงท้ายคำไม่ให้ห้วน

– คำพยางค์เปิด ให้เปล่งเสียงปกติจนจบเสียง แล้วลากเสียงสระต่อท้ายโดยใช้เสียงวรรณยุกต์เดิม ดังนี้

ดี	ออกเสียง	ดี-อี
ฟ้า	ออกเสียง	ฟ้า-ฮ่า
หู	ออกเสียง	หู-อู่

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงสามัญ ยกเว้นแม่เกยและแม่เกอว ให้เปล่งเสียงปกติจนจบเสียง แล้วลากเสียง “อี” ต่อท้าย ดังนี้

ดำ	ออกเสียง	ดำ-อีอ
แรง	ออกเสียง	แรง-อีอ
นาน	ออกเสียง	นาน-อีอ

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงสามัญ ในแม่เกย ให้เปล่งเสียงปกติจนจบเสียง แล้วลากเสียง “อี” ต่อท้าย ดังนี้

เขย	ออกเสียง	เขย-อี
ไป	ออกเสียง	ไป-อี
ลุย	ออกเสียง	ลุย-อี

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงสามัญ ในแม่เกอว ให้เปล่งเสียงปกติจนจบเสียง แล้วลากเสียง “อู” ต่อท้าย ดังนี้

วาว	ออกเสียง	วาว-อู่
แพรว	ออกเสียง	แพรว-อู
ปลิว	ออกเสียง	ปลิว-อู

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงเอกหรือโท ยกเว้นแม่เกยและแม่เกอว ให้
เปล่งเสียงปกติจนจบเสียง แล้วลากเสียง “อือ” ดังนี้

ฝึก	ออกเสียง	ฝึก-อือ
ขอบ	ออกเสียง	ขอบ-อือ
มัน	ออกเสียง	มัน-อือ

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงเอกหรือโท ในแม่เกย ให้เปล่งเสียงปกติจน
จบเสียง แล้วลากเสียง “อือ” ดังนี้

ช่วย	ออกเสียง	ช่วย-อือ
ใส่	ออกเสียง	ใส่-อือ
พาย	ออกเสียง	พาย-อือ

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงเอกหรือโท ในแม่เกอว ให้เปล่งเสียงปกติจน
จบเสียง แล้วลากเสียง “อู่” ดังนี้

ลิว	ออกเสียง	ลิว-อู่
ข้าว	ออกเสียง	ข้าว-อู่
แผ้ว	ออกเสียง	แผ้ว-อู่

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงตรีหรือจัตวา ยกเว้นแม่เกยและแม่เกอว ให้
เปล่งเสียงปกติจนจบเสียง แล้วลากเสียง “อื่อ” ดังนี้

ฟุ้ง	ออกเสียง	ฟุ้ง-อื่อ
แย้ม	ออกเสียง	แย้ม-อื่อ
โผน	ออกเสียง	โผน-อื่อ

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงตรีหรือจัตวา ในแม่เกย ให้เปล่งเสียงปกติ
จนจบเสียง แล้วลากเสียง “อี้” ดังนี้

ซ้าย	ออกเสียง	ซ้าย-อี้
พลูย	ออกเสียง	พลูย-อี้
สอย	ออกเสียง	สอย-อี้

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงตรีหรือจัตวา ในแม่เกอว ให้เปล่งเสียงปกติ
จนจบเสียง แล้วลากเสียง “อู้” ดังนี้

พลิว	ออกเสียง	พลิว-อู้
ขาว	ออกเสียง	ขาว-อู้
เฉา	ออกเสียง	เฉา-อู้

๓.๑.๒ การยัดเสียง

คือ การออกเสียงคำให้ยัดยาวออกไป โดยไม่เปลี่ยนระดับเสียง

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงสามัญหรือเสียงเอก เสียงสระเดี่ยว ใช้วิธี
เปล่งเสียงผ่านลำคอรวดเดียวให้เสียงต่อเนื่องกันเป็น ๓ ช่วง แต่ละช่วงเปล่งเสียงสระเดิมโดย
สองช่วงแรกไม่ออกเสียงตัวสะกด ดังนี้

ราย	ออกเสียง	รา-อา-อาย
เต็ม	ออกเสียง	ต้อ-อ้อ-อ้อม
บอก	ออกเสียง	บ่อ-อ้อ-ออก

– คำพยางค์ปิดที่มีเสียงสามัญหรือเสียงเอก เสียงสระประสม ใช้วิธี
เปล่งเสียงผ่านลำคอรวดเดียวให้เสียงต่อเนื่องกันเป็น ๓ ช่วง แต่ละช่วงเปล่งเสียงสระเดิมโดย
สองช่วงแรกใช้เสียงสระหน้าและไม่ออกเสียงตัวสะกด ดังนี้

ตัว	ออกเสียง	ตู-อู-อัว
เบือน	ออกเสียง	บือ-อือ-เอือน
เสียง	ออกเสียง	สือ-อือ-เอียง

๓.๑.๓ การผวนเสียง

คือ การทอดเสียงพยางค์สุดท้ายของวรรค ที่เป็นคำพยางค์ปิด
เสียงตรีหรือเสียงจัตวา โดยปล่อยให้หางเสียงผวนขึ้นจุ่มก เป็นเสียง “ฮือ ฮือ” เบาๆ คล้าย
เสียงคราง ดังนี้

เสียง	ออกเสียง	เสียง-ฮือ-ฮือ
ถือ	ออกเสียง	ถือ-ฮือ-ฮือ
รื้อน	ออกเสียง	รื้อน-ฮือ-ฮือ

๓.๑.๔ การเอื้อนเสียง

คือ การลากเสียงช้าๆ เพื่อให้เข้าจังหวะและไว้หางเสียงเพื่อความไพเราะ

– คำที่มีเสียงโท ใช้วิธีเปล่งเสียงผ่านลำคอรวดเดียวให้เสียง
ต่อเนื่อง กันเป็น ๓ ระดับ คือ โท-สามัญ-เอก ดังนี้

นี้	ออกเสียง	นี้-อี-อี
ชอบ	ออกเสียง	ช่อ-ออ-ออบ
เพื่อน	ออกเสียง	ฟือ-อือ-เอือน

– คำเป็นที่มีเสียงตรี เปล่งเสียงรวดเดียวผ่านลำคอให้ต่อเนื่องถึงระดับเสียงตรี แล้วเปิดทางเสียงให้สูงผ่านออกทางปาก เริ่มจาก สามัญ-สามัญ-ตรี ดังนี้

ฟ้า	ออกเสียง	ฟ้า-อา-ฮ้า
นี้	ออกเสียง	นี่-อี-ฮี้
ร้อง	ออกเสียง	รอ-ออ-ฮ้อง

– คำเป็นที่มีเสียงจัตวา ใช้วิธีเปล่งเสียงผ่านลำคอรวดเดียว ให้เสียงต่อเนื่องลดหลั่นเป็น ๓ เสียง คือ สามัญ-ตรี-จัตวา หรือเป็น ๕ เสียง คือ สามัญ-ตรี-สามัญ-ตรี-จัตวา ดังนี้

ขอ	ออกเสียง	คอ-ฮ้อ-หออ, คอ-ฮ้อ-ฮอ-ฮ้อ-หออ
หวาน	ออกเสียง	วา-ฮ้า-ห่าน, วา-ฮ้า-ฮา-ฮ้า-ห่าน
หอม	ออกเสียง	ฮอ-ฮ้อ-หอม, ฮอ-ฮ้อ-ฮอ-ฮ้อ-หอม

๓.๑.๕ การทบเสียง (การยัดเสียง)

คือ การยัดเสียงคำแต่ละคำออกไป แล้วหยุดเสียงที่ท้ายพยางค์ ดังนี้

– คำพยางค์เปิดที่มีเสียงเอกหรือเสียงโท ให้เปล่งเสียงปกติจนจบเสียง แล้วออกเสียงเป็นสระเสียงสั้น ดังนี้

ป่า	ออกเสียง	ป่า-อะ
สี่	ออกเสียง	สี่-อิ
แม่	ออกเสียง	แม่-แอะ

– คำตายที่มีเสียงเอกหรือเสียงโท ให้เปล่งเสียงปกติจนจบเสียงแล้วทำเสียง “หี” ดังนี้

จบ	ออกเสียง	จบ-หี
ชอบ	ออกเสียง	ชอบ-หี
กำหนด	ออกเสียง	กำ-หนด-หี

– คำตายที่มีเสียงตรี ให้เปล่งเสียงเป็นปกติจนจบเสียงแล้วทำเสียง “ฮี้” หรือ “หี” ในลำคอ ดังนี้

รัก	ออกเสียง	รัก-ฮี้, รัก-หี
ชิด	ออกเสียง	ชิด-ฮี้, ชิด-หี
พานพบ	ออกเสียง	พาน-พบ-ฮี้, พาน-พบ-หี

- คำเป็นพยางค์ปิดที่มีเสียงตรี บ่อยให้หางเสียงพวนขึ้นจุก เป็นเสียง "ฮือ ฮี" เบาๆ คล้ายเสียงคราง ดังนี้

ฟัง	ออกเสียง	ฟัง-ฮือ-ฮี
นั้น	ออกเสียง	นั้น-ฮือ-ฮี
พริ้ม	ออกเสียง	พริ้ม-ฮือ-ฮี

๓.๑.๖ การขึ้นเสียง

คือ การทำเสียงขึ้นสูงเมื่ออ่านคำที่ผันเสียงสูง ได้แก่ เสียงตรีและเสียงจัตวา ดังนี้

- คำที่มีเสียงตรี ขึ้นเสียงสูง ๒ ระดับ ดังนี้

ฟ้า	ออกเสียง	ฟ้า-ฮ้า
น้อง	ออกเสียง	น้อง-ฮ้อง
แล้ว	ออกเสียง	แล้ว-แฮ้ว

- คำที่มีเสียงจัตวา ขึ้นเสียงสูง ๓ ระดับ ดังนี้

ขอ	ออกเสียง	ค้อ-ฮ้อ-ฮ่อม
หอม	ออกเสียง	ฮ้อ-ฮ้อ-ฮ่อม
สูง	ออกเสียง	ฮู้-ฮู้-ฮู่

๓.๑.๗ การหลบเสียง

คือ การเปลี่ยนเสียงหรือหักเสียงหลบจากสูงลงไปต่ำ หรือจากเสียงต่ำขึ้นไปสูง เป็นการหลบจากการออกเสียงที่เกินความสามารถ

๓.๑.๘ การทอดเสียง

คือวิธีการอ่านโดยผ่อนเสียงคำที่มีความหมายอ่อนลงหรือช้าลงหรือผ่อนจังหวะให้ช้าลง โดยเฉพาะเมื่อถึงคำที่รับ-ส่งสัมผัส หรือตอนจบของวรรค ของบาท หรือของบทประพันธ์แต่ละประเภท ต้องทอดเสียงให้ยาวนานกว่าเสียงท้ายวรรคอื่นๆ เพื่อให้ผู้ฟังทราบว่า เรื่องที่ฟังอยู่กำลังจะจบ และเพื่อให้เกิดความประทับใจแก่ผู้ฟังด้วย เช่น

“เนื้ออ่อนอ่อนแต่ชื่อ เนื้อน้องหรืออ่อนทั้งกาย
ใครต้องข้องจิตชาย ไม่วายนี้กตริกตริงทรวง”

ทอดเสียงคำว่า “อ่อน” คำหลังมากกว่าคำหน้า

ทอดเสียงคำว่า “ทรวง” เมื่อจบบท

๓.๑.๙ การครั้นเสียง

คือ การเล่นลูกคอกให้เกิดเสียงคร้อๆ คลอๆ มักใช้แสดงอารมณ์เศร้า
วิงวอน หรืออาการสั้น เช่น

“ขึ้นบนเตียงเคียงข้างเห็นนางหลับ ใจจะปลิวหิววับเสียให้ได้”

ทำเสียงครั้นคำว่า “ปลิวหิว”

“สักวาหน้าหนาวหนาวสุดหนาว น้ำค้างพราวหนาวเย็นทุกเส้นขน”

ทำเสียงครั้นคำว่า “หนาว”

๓.๑.๑๐ การกระแทกเสียง

คือ การอ่านกระซกเสียงให้ดังผิดปกติ ใช้เมื่อแสดงอารมณ์โกรธ
หรือไม่พอใจ หรือแสดงความรวดเร็ว ว่องไวหรือรุนแรง

“ทั้งยุ่งขุมรุมกัดปิดเบรียะประ เสียงผัวะผะฟีบฟับปุบปับแปะ”

อ่านกระแทกเสียงคำแสดงอาการรุนแรง คือ ปิด เบรียะประ ผัวะผะ แปะ

อ่านกระแทกเสียงคำแสดงอาการว่องไว คือ ฟีบฟับ ปุบปับ

๓.๑.๑๑ การเน้นเสียง

คือ การออกเสียงคำให้ชัดกว่าปกติ ใช้กับคำที่รับสัมผัสหรือคำ
สัมผัสในวรรค หรือคำบอกความหมายสำคัญในวรรค เช่น

“เรือชัยไวว่องว่อง รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม

เสียงเส้าเร้าระดม หม่อมท่ายเย็นเดินคู้กัน”

เน้นเสียงคำสัมผัส คำว่า “ชัย-ไว, จริง-ยิ่ง, เส้า-เร้า, ระดม-หม่อม, เย็น-เดิน”

เน้นเสียงคำสำคัญในวรรค คำว่า “ไว, ว่อง, ว่อง, รวดเร็ว, ลม, ระดม, หม่อม”

๓.๑.๑๒ การเชื่อมเสียง

คือ การออกเสียงคำให้ต่อเนื่องกัน เช่น คำยัติภังค์ เป็นต้น

๓.๑.๑๓ การหยุดเสียง

คือ การกักเสียงหรือหยุดออกเสียงกะทันหัน เพื่อให้เสียงชะงักหรือ
ตะกุกตะกัก หรือสะดุดอารมณ์ผู้ฟัง หรือใช้เมื่อมีคำรับส่งสัมผัสเป็นคำตาย เช่น

“ขุนมอญร้อนง้าวฟาด ฉาดณะ

ขาดแสงตราบอระ หุบดิน”

หยุดเสียงคำว่า “ณะ” เพื่อแสดงภาพและเสียงสะดุดอารมณ์ผู้ฟัง

หยุดเสียงคำว่า “อระ” เพื่อเน้นเสียงรับสัมผัส

๓.๒ การอ่านโดยใช้จังหวะหลายแบบ

๓.๒.๑ การทอดจังหวะ

คือ การทอดเสียงให้ช้าหรือเบาเพื่อเน้นความหมายหรืออารมณ์ เช่น
“กลืนเปรียบเทียบเปรียบดวงพวงพยอม อาจจะน้อมจิตน้อมด้วยโลมลม”
ทอดจังหวะคำว่า น้อม น้อม โลมลม

๓.๒.๒ การลักจังหวะ

คือ การอ่านรวมจังหวะไม่ให้เสียงอ่านยึดเยื้อ เช่น คำยัติภังค์หรือ
วรรคที่มีคำมาก เช่น

“ซึ่งผลิดอกออกผลแต่ต้นมา รวมเรียกว่าวรรณคดีไทย”
อ่านรวบคำว่า “วรรณคดี” เป็น วัน-นะ-คะ-ดี ไม่อ่านว่า วัน-นะ-คะ-ดี
(คำที่ตัวเอียง = เสียงที่ไม่ลงน้ำหนัก, คำที่ตัวหนา = เสียงที่ลงน้ำหนัก)

๓.๒.๓ การถอนจังหวะ

คือ การหาช่วงผ่อนระบายลมหายใจ เมื่ออ่านวรรคที่มีคำติดต่อกัน
หลายคำ เช่น

“กุมาระไทยไฉนจะหลง จะลืมพระองค์ทรงสกุล”
ถอนจังหวะหลังคำว่า หลง สกุล

๓.๒.๔ การเว้นจังหวะ

คือ การเว้นช่วงการอ่านระหว่างคำ เพื่อให้เกิดเสียงที่ไพเราะ หรือ
เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายดียิ่งขึ้น เช่น

“สังคมสัตว์อัถแอสุขแลโสภ รวมเป็นโลกแหล่งต้นเกิดวณวาย
มีภพ ชาติ ชาติ ดับ ก่อ กลับกลาย สัตว์ทั้งหลายล้วนหลงโลกวงกลม”

อ่านเว้นจังหวะ คำว่า ภพ ชาติ ชาติ ดับ ก่อ

“แม่ใครรักรักมั่งซังซังตอบ ให้รอบคอบคิดอ่านนะหลานหนา”

อ่านเว้นจังหวะ คำว่า รัก รัก, ซัง ซัง (ไม่อ่านต่อเนื่องเป็นคำซ้ำ)

๓.๓ การอ่านคล่อง

คือ การอ่านบทประพันธ์อย่างราบรื่น ไม่ติดขัด โดยอาจใช้การผ่อนลม
หายใจตรงจังหวะเสริมของบทประพันธ์ เป็นต้น และขณะอ่านบทประพันธ์ ผู้อ่านควรอ่าน
ในใจล่วงหน้า โดยใช้สายตากวาดจากคำต้นวรรคไปยังท้ายวรรค และเคลื่อนสายตาไปยัง
วรรคถัดไปอย่างรวดเร็วโดยไม่ต้องส่ายหน้าตาม จะทำให้การอ่านออกเสียงต่อเนื่องกันไป

๓.๔ การอ่านคำให้สัมผัสคล้องจอง

บางบทอาจมีคำที่สะกดแตกต่างจากคำปกติหรือสะกดเหมือนปกติแต่ออกเสียงต่างออกไป ผู้อ่านต้องสังเกตจากคำรับส่งสัมผัสในบทนั้น เช่น

“เอาพระธรรมคัมภีร์เป็นที่ยึด เหมือนหนึ่งนำอำมฤตชโลมจิต
ได้แนบนางนอนชมภิรมย์ชิต เหมือนหนึ่งนำอำมฤตชโลมใจ”
“อำมฤต” คำแรก อ่านว่า อำ-มะ-ริต เพื่อให้สัมผัสกับคำว่า “ยึด”
“อำมฤต” คำที่สอง อ่านว่า อำ-มะ-ริต เพื่อให้สัมผัสกับคำว่า “ชิต”

๓.๕ การอ่านคำเลียนเสียงธรรมชาติ

ควรอ่านให้เหมือนเสียงที่เลียนแบบมากที่สุด บางเสียงอาจไม่เหมือนเสียงจริง แต่ให้อ่านเน้นหนักและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพและเกิดอารมณ์คล้ายตาม เช่น

“เสียงซออุ้อ้ออ้ออ้อ เอื้อนเพลงกลอขับขานประสานเสียง”
คำเลียนเสียงธรรมชาติ คือคำว่า “อุ้อ้ออ้ออ้ออ้อ” เวลาอ่านให้ทอดเสียงและทอดจังหวะเป็น เสียง-ซออุ้อ้ออ้ออ้ออ้อ...
“พัลวันดั่งดั่งดั่ง พลังปลัดตกหกคะเมน”

คำเลียนเสียงธรรมชาติ คือคำว่า “ดั่งดั่ง” เวลาอ่านให้กระแทกเสียงเป็น พันละวัน-ดั่ง-ดั่งดั่ง

๓.๖ การอ่านโดยใช้เสียงแสดงอารมณ์

คือ การอ่านที่ถ่ายทอดอารมณ์ต่างๆ ตามเนื้อหาของบทประพันธ์และน้ำเสียงของผู้ประพันธ์ ดังจะกล่าวในบทต่อไป

กลวิธีดังกล่าวนี้ เป็นเพียงแนวทางให้ศึกษาและฝึกฝน บางหัวข้ออาจต้องใช้ร่วมกันหรือต่อเนื่องกัน บางหัวข้อใช้สำหรับคำประพันธ์บางประเภทเท่านั้น เมื่อเวลาอ่านเป็นทำนองขอย่าได้พะวงกับกฎเกณฑ์เกินไปจนไม่กล้าอ่าน วิธีการที่ถูกต้องคือ ฝึกออกเสียงแต่ละข้อให้เข้าใจ เมื่ออ่านบทประพันธ์ทั้งบทก็ให้วางแผนว่า ส่วนใดของบทประพันธ์ควรใช้หลักเกณฑ์ข้อใด จากนั้นฝึกอ่านจากต้นแบบ เช่น จากครู หรือจากแถบบันทึกเสียง แล้วค่อยมาปรับแก้การอ่านของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ต่อไป

กิจกรรมท้ายบท

๑. ฝึกอ่านออกเสียงพยัญชนะต้นให้ถูกต้อง

ก. แบบฝึกอ่านออกเสียง ง

“คำ งามง เป็น ฮุนฮง คงจะผิด	คำหงุดหงิด เป็น หุดหิด พุดผัดผัน
งีบ งดงะ งก งบ งอ งงงัน	อย่างไรกันจึงพุด งีบ เป็น ฮีบ ไป
ชง่อนผางออกจ่างดงามนัก	พุดถูกหลักฟังไพเราะเพราะกว่าไหน
ชนชาวเงี้ยว กือย่าเทียวพุด เฮี้ยว ไป	งอญู ใจ พุด งอญู ดูเพราะดี”

ข. แบบฝึกอ่านออกเสียง ฉ ช

“ไซคชัยชอบไซดิช่วง	นุ่งผ้าม่วงเดินดูฉาย
ชั้นเชิงชอบเชิงชาย	พุดโค้งฉ่างอย่างชินชา
แซมชั้นชอบชดช้อย	กินบัวลอยอย่างเชื่องช้า
ดูฉายเดินกรายมา	ใส่เสื้อผ้าสีฉูดฉาด”

ค. แบบฝึกออกเสียง ท

“นักท่องเที่ยวเดินทางไม่ทนทุกข์ ทางที่บุกบั้นไปไม่ห่อถอย	ทุกที่คอยทักทายทุกท่านเสมอ
ทั้งทหานท่าทายท้องทุ่งคอย	ในตอนเช้าทันทีมีมีเปลอ
ไปทับเที่ยงพบทับทิมที่ทางเท้า	ท่าละเมอที่กัทักรู้เท่าทัน”
เข้าห้องทุ่งออกห้องทุ่งจึงพบเธอ	

ง. แบบฝึกออกเสียง ฝ ขว

“ตัว ฝ ออกเสียง ฝอ	ไม่ใช่ ขอ วอ ควบกั้น
นอนฝัน ไม่ใช่ ขวัญ	ประหวั้นพรันนั่งขวัญแขวน
ฝาผนังออกเสียง ฝา	ไม่ใช่ ขวา อย่าใช้แทน
ซ้ายขวา จำให้แม่น	ฝาปิดครอบ เช่น ฝาชี
เป็นฝัก ไซ่ ขวักไขว่	ฝักเก็บไว้ให้เข้าที่
ขวักไขว่คนมากมี	วุ่นวายล้วนผู้คนหลาย
ฝักฝัดจ่อจืด	มิติดอื่นมิเสื่อมคลาย
พุดผัดเพี้ยนความหมาย	จำให้ได้พุดให้ดี”

จ. แบบฝึกออกเสียง ฟ คว

“ตัว ฟ ออกเสียง ฟอ พิน พิน มิใช่ ควัน ห้องฟ้า หาใช่ คว่า คว่าได้ใส่เพิ่มฟาง ฟุงฟูบฟกแฟนฟอง ค ว ฟ พินใช่	ไม่ใช่ คอ วอ ควบกัน นั้นควันไฟไฟไหม้ฟาง คว่า คั่นคว่า คว่าทุกอย่าง แฟนฟัดฟาดเป็นพินไฟ อ่าน ฟ ต้องให้เข้าใจ พูดให้ถูกต้องตามถ้อยคำ”
--	---

ฉ. แบบฝึกออกเสียง ร

“เรารักโรงเรียนเรา รับรู้ว่าครูเพียร จงเร่งรีบศึกษา เรียนรู้อย่าดูเบา รุ่งโรจน์เรื่องความรู้ เร่งรักเรื่องการเรียน	เราเร่งเร้าในการเรียน เร่งการเรียนให้กับเรา รู้ตำราอย่าไฉดเขลา รีบรับเอาเราเรียน เร่งรีบดูเรื่องอ่านเขียน รีบพากเพียรเรียนเรื่องราว”
---	---

ช. แบบฝึกอ่านเสียง ล

“เจ้าเลิศหลานลูงล่อม ลื่นลัมเลยขาเป้ หลีกเลี้ยงไปล้างเลน หลอกล่อเล่นโลดวิ่ง ลูงล่อมกับป่าหลาน เหลวไหลลูงอบรม	ลากชะลอมแล้วลึงเล ลนลานลุกเลนเลอะจริง เลยไปเล่นเหลือบดูลิง เล็กล็กจริงเหล่าลิงลม สอนลูกหลานเป็นคำคม อย่าลุกเลนเหมือนลิง”
---	---

ซ. แบบฝึกออกเสียง ส

“สองสาวแสนสวยโสภา สูงสง่าสดใสในงาน สวมเสื้อสีส้มสะคราญ ราศีสูงศักดิ์ดีกว่าใคร สาวหนึ่งสมนามวิไล ทันสมัยหาเทียมไม่มี สาวหนึ่งเชอชื่อสมศรี สรรพางค์สุดแสนโสภา”	สมส่วนกายา ใส่สร้อยสังวาล สันสูงสวมใส่ งามซึ่งนารี
---	---

ฅ. แบบฝึกออกเสียงควบกล้า

“รัวกระาะเคาะไม้ กรีดกริ่งในไพร กระจุกแกว่งงาม
อย่าโกรธเกรี้ยวกราด หวั่นหวาดเกรงขาม ลุงโกร่งเกร็งกล้าม กฤษณ์ห้ามไม่ฟัง
กรุ่นกรุ่นเคี้ยวกรอบ ข้าวเกรียบเด็กชอบ กรีดกึ่งกร้ามกราม
แม่ไปในกรุง ลุงไกรไต่ถาม หนูกร่องร้องตาม แมววิ่งชิงเกรียว”

“ชมไพรสะพรั่งพฤษ์	ล้นพันลึกและเปลิดเพลิน
โคลคลามาแนวเนิน	ยลยงอย่างช่างเพริดเพรา
เพราะพริ้งหรือไร	แว่วไกลไกลพาหงอยเหงา
เดินเดียวแสนเปลี่ยวเปล่า	เพราะพลัดพรากจากเคหา
คำเข้าเฝ้าคร่ำครวญ	ตรึกตรองหวนอาลัยลา
ดอกไม้กลื่อนกลาดตา	ไม่ปลดเปลื้องเรื่องโศกศัลย์
ดวงเดือนก็เคลื่อนคล้อย	น้ำค้างย่อยพร้อยพรายพรรณ
กว้างไพรไถ่ขานขัน	ปลุกให้ฟื้นตื่นนิทรา”

(จาก “แบบฝึกออกเสียงภาษาไทย” ในหนังสือ “ที่ระลึกงานเชิดชูคำภาษาไทยเฉลิมพระเกียรติ ๒๙ – ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒” โดยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติร่วมกับกรมสามัญศึกษา)

๖. ฝึกออกเสียงวรรณยุกต์ให้ถูกต้อง

“อันชื่อเล่นเรามีหลายชื่อ	ตัวหนังสือซึ่งนิยมผสมใส่
ตัว จ.จาน กับ ต.เต่า คงเข้าใจ	ที่ชอบใช้กันทั่วตั้งตัว อ.
จ้อจ้อจ้อจ้อจ้อยแจ้วแจ้วจ้ำจี้	จ้ำจิดโจโจแจ้วแจ้วแจ่มจ้อ
จุกจิกจี้จี้จ้อยจ้อมจอย	จุกจิบจุ่มจุ่มจ้อจ้อยจอย
ต้นตุ่มต้อยต้อยต้อมต้อม	ตึกตืดตืดต้อมต้อมต้อย
ตุ้ตุ้ตื้นตื้นเต๋วเต๋วต้อยต้อย	เต๋วต้อยต้อยต้อยต้อยต้อยต้อย
อ้อยอุ่มอ้อยอ้ออ้ออ้อยอ้อ	อ้ออ้อยอ้ออ้ออ้ออ้อยอ้อ
อ้อยอ้ออ้อยอ้ออ้ออ้อยอ้อ	อ้ออ้อยอ้ออ้ออ้ออ้อยอ้อ
อ้อยอ้ออ้อยอ้ออ้ออ้อยอ้อ	อ้ออ้อยอ้ออ้ออ้ออ้อยอ้อ

(ชื่อเล่นนำสมัย, ประเทือง ไบมาก)

๓. ฝึกออกเสียงคำให้ถูกต้อง

คำ	คำอ่าน	คำ	คำอ่าน
กรรมาชีพ	ทิจู
กอปร	โทมนัส
กักขะ	ธารกำนัล
กำสรวล	นิมมานรดี
กุลสตรี	บทมालย์
กุศลกรรมบถ	บรรลัยกัลป์
ขมุกขมัว	บัณฑิต
ชวนชวาย	บัณฑิตะวี
ขะมักเขม้น	บาทบงส์
คณนา	บุรพทิศ
คนธรรพ์	โภกขรณี
โฆษณา	โบราณกาล
จรด	ปกติ
จากพราก (ชื่อนก)	ปฐพี
จิตรกร	ปฐมยาม
จตุ	ปรกติ
เจรจา	ปรบักร์
ฉกษัตริย์	ปรักหักพัง
ฉิมพลี	ปริมปรา
ชนนี	ผรุสวาท
ชั้นษา	พรรณนา
ชาติพลี	ภูมิลำเนา
ขอมช่อ	มณฑป
ญาติวงศ์	มรรยาท
ดาษดา	มัชฌิมวัย
ดุลพินิจ	ศฤงคาร
ดูกร	สรรพวงค์
เตียรดาษ	อัปราชัย

๗. ฟีกอ่านคำยติภังค์และคำกระทุ

“ลาง คนเนาถิ่นเพี้ยน	ผิดฐา- นะแฮ
เนื้อ เลือดเผื่อผ่องปรา-	กฏคล้าย
ชอบลาง รสลางอา-	หารผิด กันเฮย
ยา ที่ปรุงจึงย้าย	เพื่อพ้องโรคภัย
ลาง คนเกิดต่างถิ่น	เนื้อ เลือดผินแพกกันไป
ชอบลาง อาหารไชร	ยา แกไขจึงต่างกัน”

(ไขภาษา, อ.น.ภ.)

อ่านกระทุว่า

คำยติภังค์ได้แก่คำว่า

๘. ฟีกอ่านโดยใช้เสียงหลายแบบ

ก. การลากเสียง

พา	ออกเสียง	หัก	ออกเสียง
จำ	ออกเสียง	ไซ	ออกเสียง
เปลว	ออกเสียง	รุ่ง	ออกเสียง

ข. การยัดเสียง

ชาย	ออกเสียง	เปลี่ยน	ออกเสียง
ตื่น	ออกเสียง	เชื่อน	ออกเสียง
ปลุก	ออกเสียง	ป่วน	ออกเสียง

ค. การพวนเสียง

นั้น	ออกเสียง	หวง	ออกเสียง
คร้าม	ออกเสียง	สาม	ออกเสียง
น้อง	ออกเสียง	พิสมัย	ออกเสียง

ง. เอื้อนเสียง

พ่อ	ออกเสียง	หนาว	ออกเสียง
อ่าน	ออกเสียง	สอง	ออกเสียง
น้อง	ออกเสียง	ขา	ออกเสียง

จ. การทบเสียง

สี่	ออกเสียง	นิต	ออกเสียง
นั้น	ออกเสียง	รบ	ออกเสียง
ร้อง	ออกเสียง	ยักษ์	ออกเสียง

ฉ. การขึ้นเสียง

นี้	ออกเสียง	สอง	ออกเสียง
นั้น	ออกเสียง	หนาว	ออกเสียง
ร้อง	ออกเสียง	ขาม	ออกเสียง

แบบฝึกหัดการอ่านรูปแบบอื่นๆ เช่น การทอดเสียง การหลบเสียง ฯลฯ
จะนำไปฝึกในบทต่อไป